

KOLOZSVARI KOZLONY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. v. sárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

M.-Vásárhely, május 25-én 1862.

Az erdélyi földbirtokosok két legnevezetesebb joga.

II. Urbéri ügy.

(Folytatás.)

d) Az urbéri nyílt parancs magából a szó jogi természetéből következtethetőleg ad szabályokat a földesur és volt jobbágya, a földesur és zsellér és minden az utolsó szokásos nevezett alatt 1848-dik eléfordult s az után is hátramaradt birtokviszonyi kérdések eldöntésére. Van ezeken kívül Erdély fekvőinek egyharmada, ha nem fele, a szabad székely nemzet, a szabad szász nemzet és a szabad királyi, mező és taxás városok és szabad helységek birtokában. A tulajdon szabad használatára, a fennidézett 1855. és 1856-beli czélirányos helytartósági rendeletek, úgy az erdőségi törvények alkalmazva kell hogy legyenek ezen helységekre is; de vannak különösen a székelyföld némely helységeiben királyi adomány következtében birtorbiságok is vegyítve. El kell ismernünk, a mint főnebb is tevők, hogy a birtokszabályozás, birtokbiztosítás és ingyen előktől megmentés, államszükség; gondolom és hiszem, hogy a midőn ezeket elismerjük, a midőn hazánk egyes részeit a mivelt szomszéd nemzetekhez kívánjuk közelíttetni, ezen érdekelt szabad helységek fekvői szabályozására nézve kulcsot és törvényt kell találni s rendezni fekvőiket a hazai pozitív és a szomszéd országok czélirányos törvényei, és jónak bizonyult gyakorlatok alapján, s egyszerre rendbehozni az egész országbirtok viszonyait s birtokbiztonságát. S még pedig mintán egy ország egyes népei ugyanazon ország más népei felett kedvezményekben nem részesülhetnek; miután éppen az államnak nyújthat tetemes és biztos jövedelmet a mindenütt birtokszabályozás; természetesen és jogos vélekedésem, hogy az érintett szabad helységek minden birtokszabályozások bélyegmentesítés az urbéri perek bizonyítási kedvezményeivel, az az hivatalból utánpuhatólással és vizsgálódással kezdessenek és végeztesse be.

e) Hogy e fenálló rendeletek és régi hazai törvények értelmében, különösen az 1791-beli 27-dik törvényezik által jogerőre emelkedett 1769-iki regulativum punctumok az 1791. XXX. és XXVI., az 1812-beli XXIV. 8768 gubernialis számok alatt kihirdetett törvényezik, úgy az 1847-beli XV. törvényezik 2. és 31-dik, az 1848-beli IV. törvényezik 4-dik §-ai úgy az ezredéves gyakorlat szerint az erdők és erdős helyek, a nemek földesurak, s illetőleg városok tulajdonai, ezek közül is némelyek minden mást kirekesztő tulajdonosi joggal, némelyek pedig a 18-dik században kezdett urbéri törvények és rendeletek következtében, a most már felszabadult urbéresekkal majd nem közösen használva, s faizási servitusokkal terhelve. Ez utolsókra nézve kimondja a szabályt legközelebről az urbéri nyílt parancs 47-dik és 48-dik §-a, de van az első, az ugynevezett majorsági erdőkkel egy nevezetes, s nemcsak a magánosok, hanem az állam érdekében is veszélyes és káros, s a fenálló erdőtörvényekkel ellenkező birtokviszonyi kérdés, mely is ez: Pál ur örökölt elődeitől M. helysége határán 3000 hold, urbéresek faizási jogával nem terhelt ugynevezett majorsági erdőt, de nem lakván M. helység közelében, idő folytán egy századon keresztül husz erdópásztor, tíz dominalisbíró, s még kitudja hány ugynevezett zsitár, vagy is hajtó, Pál ur hí gazdatisztje elnézéséből, imitt amott az említett erdőben, hol egy régi uton, hol egy tisztásban sziveskedett kaszálni, s öröklött természeteknél fogva, hol égetés, hol csonkázás által inkább terjeszkedni, elannyira, hogy már 1848-ban az említett harmincz ugynevezett cseléd 500 hold kaszálót bírnak, imitt amott Pál ur nevezett erdejében, és sikerült is ezeknek az 1850-ben minden földesuri közbejövétel nélkül végrehajtott ugynevezett vallományi könyvek készítésénél saját birtokíveikbe iratni be Pál ur erdejéből kaszáló helyeiket. Most van Pál ur erdején

a fennevezett harmincz cseléd szapora természetük mellett 120 örököseinek legalább ötven nagy és ugyanannyi kisebb járó utjok, beállanak oda ó kegyelmek minden marháikkal együtt, étetik nemcsak az ök ugynevezett sajátjokat, hanem a Pál urnak meghagyni méltóztatott erdőt is; Pál ur s vén praefectusa tudván s ismervén a fennebb említett 1791-beli XXX. törvényezik, folyamodik Bezirks-Vorsteher ömeltóságához hű cselédjeit s azok pereputyait drága erdejéből kitiltani, de ez amugy kerülő uton megmutatja Pál urnak az urbéri nyílt parancs 19-ik §-a III. szakaszát, s az egész község egy ajku levén, tanukkal is bizonyítják, hogy a hű cselédék már 1819-ben imitt amott Pál ur erdejében kaszáltak, s ennélfogva említett §-a tiszta tartalma után említett erdő közepében imitt amot benmaradnak, s azt a fennérített progressióval, hol hantás, hol égetés által ma is pusztítják, s Pál urnak semmi egyéb jövedelme, mint egy kevés dícsőség, hogy a nagy birtokosok közé tartozik sok adót fizetvén. Ez elbeszélés tréfának tetszhetik, de akár hány ilyen példa van Erdélyben, s hogy 1848-ig ez történhetett, azon ne csodálkozzék senki, hanem csak az, a ki nem akarja tudni: miszerint az erdélyi földbirtokosok nagyobb része sokszor saját kárával is arra törekedett, hogy volt urbéresei tehetőségek s vagyonosok legyenek, s tudok egész községeket, hogy a földesur igavonó marhákat vett jobbágyainak, tudok olyakat, kik megengedték jobbágyaiknak nemcsak majorsági földeket legeltetni és használni, hanem még erdős helyeit is irtani, de soha se számított arra, hogy haladatosságra kötelezett s kényeztetett jobbágysági és cselédjei, az ily engedmények következtében használt helyeket valaha sajátjoknak követeljük; s nem hitte ezt pedig anynyal inkább, mivel a régiebb 1791. XXX., úgy az 1847-beli XV. törvényezik biztosíták az iránt, hogy volt urbéresei, vagy bármely ki által erdő és más helyein tett irtások és miveletek által, bármely időbeliek legyenek azok, tulajdonosi jogát el nem vesztette. Bekövetkezett az 1848-iki év, a haladatosság helyett lett nyereség egyéb; jött az urbéri nyílt parancs, s annak is felidézett §-a III. szakasza, tagosítás vagy másnéven birtokszabályozás csak a századik helység határán, s ezek közt is csak oly helyeken történik, hol a volt urbéresek kevesebb-ségben vannak. Mit csináljon már Pál ur, pusztulóban hagyja-e terhesen adózott 3000 holdas erdejét, vagy pedig perhez kezdjen? én nem tudók törvényt, az 1853-beli tabula rasa elve után állani; ez törvényhozói kérdés, mely nemcsak az egyeseket, de az államot is érdekli, és siető tettet sürgert, mert különben ki van játszódva a tulajdonosi törvények oltalma alatt állott, vagy is tán még álló jog.

(Végkövetkezék.)

— **Kolozsvár**, junius 3 án. Városunk a nagyobbakhoz mérve kis város ugyan, de a Királyhágón innen egyedül ez a főváros, vagy is egyedül ez a társadalmi téren azon tényező elemekkel, melyek őt ezen terület központjává tették.

A nemesség felszine, érve a mágnásokat s jobb módú nemesek azon részét, kik e város vidékén laknak, itt összpontosulnak a téli időnyen, s ha bár utóbbi években apróbb kottériákba is oszlott fel az itteni társasvilág; de a mint a dolgok rendes medrükbe visszamennek, a mint a politikai élet s mozgékonyaság helyreállával az emberek rangkülönbség nélkül sürűbben kell, hogy egymással érintkezzenek, s a kölcsönös bizalom és újabb összelövadás lendületét vesz: ugyan valóban egyedül Kolozsvár azon pontja Erdélynek, mely kebelében élénkebb társaséletet képes kifejezni.

E városban igen fontos tényező elemmé lön kiemelkedve a polgárság, mely tán legvagyonosabb az erdélyi magyar városok polgárai közt; de ezáltal egyszersmind a pénzszerszám azon stadiumán túl ment, mely a házak megalapítása végett, egészen csak saját csigabéjába vonul be, s ezéja csakis maga a pénzkeresés.

A kolozsvári polgárság kezdi már a pénzt eszközzé tekinteni, azon magasabb feladatok érvényesítésére, melyeket az egyén hazája és önmagának szellemi igényei irányában is teljesíteni köteles.

E város testületileg, egyénileg s egyes intézetei kebelében is, gyakran hoz áldozatot, sőt mondhatjuk mindig hoz, a hazai és emberiségi érdekek.

Civilisatiojának örvendéses jeléül tekinthető sok minden. A színházi páholyok legnagyobb részét e város polgá-

rai folytonosan kibérlik, ritka valamirevaló ház van, mely nélkülözne a politikai s szépirodalmi magyar lapokat, a nemzeti viselet sehol sem honosult hamarabb meg mint e város hazafias polgárai közt, minden jel arra mutatott, hogy ők a nemzeti eszméket értik, a közös miveltség színvonalán állanak s a hazának lelkes fiai.

Oly jelenségek mindezek, melyek Kolozsvár folytonos központi hivatásáról tesznek tanubizonyságot, s éppen ezért e város emelkedése hazai közérdek gyanánt tekinthető.

Sajnos azonban, hogy e város szépítésére még mind kevés gond fordítottatik. A piac megnyitására igaz, hogy az itteni birtokos polgárság szépáldozatokat hozott. S nincs talán messze már az idő, hogy ama ronda épületek, melyek a piac díszes terét elzárják, lebontassanak. Ez eszme azonban ha szépít, rombol is, egy pár derék épülettel kevesebb lesz e városban, mely pedig éppen a derék épületek nagyobb számát nélkülözi. Nem akarunk semmit ezen szépítési eszme ellen szólani, magunk is örömet vittük meg ama szép czélra csekély járuléknak; hanem még sietőbb teendői is volnának e városnak, s különösen észre kellene már venni, hogy ezen rémitő rossz kövezet, mely e lapokban helyesen hasonlított egykor egy elhagyott patakmederhez, — nem képes megfelelni a mostani időben Kolozsvár központi városi igényeinek.

Hallottuk ugyan örömmel, hogy a belső monostoruteza birtokosai közelebről gondolkozni kezdenek azon, hogy ez egyik legjártabb utezát járdával négysszögű kövekből lássák el; s szívünkben örövendénk, ha egy előpélda már lenne, mely ösztönözné a város többi birtokosait is; de egy fecske még nem hoz tavaszt, egy utca járdákkal ellátása még nem varázsolja lakályossá és kellemessé Kolozsvárt; nagyon jó volna tehát ha a házbirtokosok minden nyitabb utca czél-szerűbb kikövezéséről gondolkodnának.

Kolozsvár abban a részben szerencsés, hogy a közel helységeiben elég kőbánya van, és így sokkal kisebb kiadással juthatna derék járdákhoz, mint igen sok más város. A másik igénye lenne Kolozsvárnak, hogy miután azon szerencsének örvendhet, hogy a nemzeti színház kebelében van létesítve, jöhetne ezen intézet valaha oly állapotba, hogy a színészeknek ne kelljen a nyári időnyre elbujdosni más vidékre, s itt hagyni szellemi időtöltést nélkül Kolozsvár polgárságát. A mint említők, az itteni polgárság szellemileg sokat emelkedett, s naponta emelkedik; kellő anyagi jólétnek is örvend, s kíváncsok volna, hogy a nyári színi előadásokkal is lehetne itten közönségre számítani, legalább annyira, a mennyi egy társulat végszükségeit fedezi.

A mint a színészek eljutnak, egyszerre csak a sétatér az, hol e város szép közönségét még olykor együtt láthatni; habár a midőn oda kimegy az ember, hogy friss levegőt szívjon, tudója porral, szeme homokkal telik tele.

A szekérut éppen párvonalban megy el a sétatér mellett, attól csak néhány gyér fa által elválasztva, nem igen van példa arra, hogy az egy esatornán kívül egyéb megöntözne ama homokos utakat. Sokszor úgy tetszik nekünk, s fel is tesszük a műveltebb kedélyű le s föl kocsikázókról, hogy őket végtelenül genirozhatja az, hogy egy nagy sétáló közönségnek orrát, mellét, ruháját porral eltölteni kénytelenek a kikocsizás élvezetéről; ismerünk egy családot, mely éppen e miatt csak esős idő után szekerez ki, hogy a közönséget ne kinezze a porral. Már pedig, úgy kellene, hogy a kecske is mehessen át, a káposzta is maradjon meg. Ugy kellene, hogy a kikocsikázások is, a kisételések is sikerrel folyanak, mert azáltal csak a sétatér élénkül, és a csinos fogatok, s csinos alakokon egyiránt élvezetet s szórakozást nyer az ember.

Ebből tehát csak az a tanúság, hogy a sétatér túlhatlanul ki kellene öntöztetni minden délután, mert biz isten sokszor a porfelhőben fudokol az egész nívilág s a Kolozsvárról bőven lehető gyöngye mellü férfiak serege. Az öntözés mellett lapjaink már többször szólaltak fel; felszólalásuk nem sok sikert aratott ugyan; most azonban egy év óta mozogni kezdetek abban, hogy a sétatérrel is valami történjék. Aláírási ívek vannak szétküldve adakozásra ezen tér szépítése céljából; hogy az minő sikert aratand nem tudjuk, reméljük azonban, hogy Kolozsvár lakói érteni fogják, miszerint e város központi állását, s ez általi pénzforgalmát csak úgy tarthatja meg, ha kellőleg szépítették, s időtöltő helyei nem bírányoznak.

Ezek egyik legfontosabbika a sétatér; itt valóban gyors reformok kellene, s az hogy kevésbbé legyen gond ott a szemátermesztésre, mint arra, hogy minél több ösvény és tölő hely legyen, hol az ember a friss lég élvezete végett a szekérut porfellege elől elvonulhasson, azon esetre, ha csakugyan megfejtethetn problema az, hogy éppen a sétatér minden oldalát mosó Szamosból a szekérut naponta megöntöztesse.

A magyar nemzeti politika helyes iránya.

Ezen meglehetősen sokat igénylő czim alatt egy röpirat jelent meg Bécsben, a mely habár úgy látszik olyféle elveket tartalmaz, a minőket a „Pesti Hírnök” védelmez; de a mint az eddigi hírlapi közlésekből láthatjuk, másnak tulajdonítottatik. A röpirat tartalmáról nem sokat szólhatunk még, mert magát a röpiratot nem láttuk, a belőle közreadott hírlapi közlések pedig még csak az első cikkeket ismertetik, úgy tehát annak irányát sem jellemezhetjük magából a munkából; annyit azonban megemlítenék tar-

 Az ünnepek miatt jövő számunk kedden jelenik meg.

tunk, hogy az valamely régi conservatív tekintélynek tulajdonítatik, s a mennyiben az első gróf Apponyi ő nagyméltóságához van írva, kiről tudva van, hogy a magyar kérdés kiegyenlítésében tényleg buzgalommal fáradoz, s reményét még nem vesztette el: azt akarják sokan hinni, hogy e röpirat az országbíró ur tudomásával adatott volna közre.

Közelebről azonban a „P. Napló“ szerkesztője ezen ráfogást desavonálja, s említi, hogy a nemes grófnak mászerü nézetei vannak.

A mint a „Vaterland“ írja, ott e röpiratnak mindenestre nagyobb fontosságot tulajdonítanak, mint valamely egyéni nézetnek, s sokan azt hiszik, hogy Majláth, sokan hogy Zsedényi írta volna, s hogy a magyar kancellár sem idegen ezen röpirat irányában. Zsedényi ur azonban nyilatkozott, hogy az nem tőle ered.

A „P. Lloyd“-nak azt írják Bécsből, hogy ott magyar körökben nagyon foglalkoznak azon eszmével, hogy a fenebbi röpiratban indítványozott értekezlet üljön össze, mely nem hivatalosan tanácskozzék a függő kérdésekről. Ezzel összhangzólal többen a Reichsráth baloldali tagjai közül élénken tanácskoznak egymás közt a felett, vajjon nem volna célszerű ő Felséget kérni, hogy az államtanácsot nyilvánítsa teljesnek, s bizza meg, hogy a februári alkotmányt revisio alá vegyék. Azonban a „Vaterland“ azt mondja, hogy mindkét eszme a kormánykörökben ellentálláshoz ütözik, s a „Botschafter“ éppen kikel egy oly conferentia ellen.

Mig tehát a röpirat eszméi a kormánykörökben ugy látszik vizhangra nem találnak, a magyar lapok nézetei is egyelőre megoszlanak a felett.

A „P. Hirnök“ és „Sürgöny“ tárt karral fogadják annak nézeteit, s azt hiszik, hogy oly pártprogram van abban kimondva, melynek sok proselytája lesz a türelemből kifáradni kezdő Magyarországon. Azonban a „P. Napló“, mely csakugyan leginkább képviseli a legmérsékeltabb alkotmányos közvéleményt: ama röpiratról nem nagy méltánnyal nyilatkozik.

A közönség elővéleményének megalapítása végett ide írjuk a „Pesti Napló“ bécsi levelezőjének ezen czímzett röpiratra tett észrevételeit. Az említett lap így ír: A magyar politika helyes iránya. Ez csak eléggé követelő ezim! Lehet-e valami kecsgetőbb dolog, mint néhány krajczáron, — melyet a föltt az akademiapalotára ad az ember — néhány lapnyi röpiratból megtanulni, mi a magyar nemzeti politika helyes iránya. Növeli az érdekeltséget a vezető nyílt levél Apányi György grófhoz — ez általunk is tisztelt férfinhoz. S aztán egyidőben kivonatol közül belőle a „P. Hirnök“ a „Sürgöny“ és a „P. Lloyd.“ Kezünkbe vettük tehát a helyes magyar politika kis katechét. Olvastuk — és sajnáljuk az időt, melyet rá vesztettünk. Nem szeretjük a fölmelegített ételt. S a kérdéses röpiratban egy eszmét sem találtunk, a mit a „Pesti Hirnök“, ben már nem olvastunk volna. Föltétlen bámúlása a 48 előtti kormány politikájának, föltétlen kárbotatása az akkori ellenzéki törekvéseknek. Törekvés az ő conservatív párt — ha ugyan ilyen van — elkülönzésére az 1861-iki országos föliart pártolói sorából. Ime, néhány sorban — a magyar nemzeti politika helyes iránya! A „Pesti Hirnök“-nek nemcsak eszméit, de kifakadásait is elcsajátítja szerző. Így az ellentűt folytatott hírnöki polemikát újabb, rövidített kiadásban adja ki. Örül a fölfeledésnek, hogy Deák is szükségét látta a felelős miniszteriummal szemközt rendezni a megyék ellenállási joga gyakorlását, — oly dolog, melyet az 1848 ki XVI. t. czikkely bevezetéséből is kiolvashat vala akár a „Hirnök“, akár a röpirat szerzője, — s ebből következteti, hogy a felelős miniszterium csak-

ugyan nem egyeztetet meg a megyei önkormányzattal. Idézik továbbá Nyári kifakadását a 48-ki pesti országgyűlésen a megyei „omnipotentia“ ellen, — oly dolog, mely 48 előtti mindennapi panasz volt a conservatív államférfiak ajakán, s ebből következtetik, hogy ellenfeleink valóban korlátlannak óhajják a megyék ellenállási jogát, s valóban „minden bátorságot“ követelnek azok részére önkormányzat helyett! A 48 előtti gyakorlat, melynek tanait hirdetik, kiáltellenetek! Mi tudjuk, miként értitek ez ellenállási jogot a nem-felelős kormánysszékek szemben, a mely jogot korlátlannak veszték elméletben, midőn a felelős kormányról van szó. Előttünk fekszenek az országgyűlési irományok közt a sérelmek kivonatai — a kormánybiztosok ellen, kik ágyúval, katonasággal mentek a representálási jogához végtelenségig ragaszkodó megyék ellen; ismerjük e bizottságok évekig tartó működését, mely annyiszor zavarta föl évtizedekre amegyék nyugalmát, s a melyet mindannyiszor az actiozások, sőt notapörök egész serege követett.

Az erdélyi muzeum részére folyó 1862 évi május havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: A bajor királyi akademiától Sitzung berichte. 1860. 1861. 2 kötet. — Lugossy József debreczeni tanártól, Tacitus. Amstelodami 1631. 12 r. (egykor n. ajtai Cserei Mihály tulajdona.) — Fülöp Sámuelről Epistolae obscurorum virorum h. n. 1556. — Szabó Károly főkörmányszéki inoktól Énekes könyv Kolozsvár 1777. (diszpéldány.) Saku Károlytól, Neveléstan. Kecskemét. 1862. — Erdélyi István Péteről, a nevelés ügyében. Kolozsvár 1848. — Néhai Baricz János orsz. főorvos könyvtárából 1 kötet. vegyes kézirát és egy 1707-ki nyomtatott okirát. — Torma Károlytól Borsai N. Pál magyar története (373—1692. 1712-ki eredeti kézirát.

II. Régiség: Benkő Károlytól, Sóvárdról egy római csérp.

III. Érmek: Csach Ignácztól görög s római ezüst érem. 5, rész 1, újabbkori ezüst 2, rész 4 drb. — Anwander Antalól 2 római, 2 újabbkori ezüst. — Finály Adolfól 3 drb. római réz. — A felderfi szász presbyteriumtól 6 drb. újabb ezüst érem.

Közi Szabó Károly
muz. könyvtárnok s az érem- és régiségár ideigl. öre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Gyászjelentés. G. sztimrei Berenczey Ferencz (az emigrált Lászlónak atya) mult hó 25-dikén Glitzen hét évi súlyos betegség után meghalt. Tetemei a glitzi sirboltba helyeztetek el egy előre, honnan az elhunyt kívánata szerint a naznánfalvi családi temetőbe fognak örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő áldozat Glitzen tartatott meg; a vég elhelyezésekor Naznánfalván s Marosvásárhelyt fog bemutattatni a mindenek urának.

— Gyászjelentés. Karaes Zsófia Karaes Teréz és Mária testvére 19 napi forró láz következtében élete 49-dik évében elhunyt. Porai az ev. ref. szertartás szerint e hó 5-kén adatták át az anyaföldnek.

— A fogarasi községyi gyűlésről hozzánk beküldött érdekes s figyelemreméltó jegyzőkönyvet akarunk ellenre, közre nem adhatjuk. Mivel a t. beküldött kíváncsi értesíteni.

— Fehérmegegyéből írják: a tisztviselők esküje kérdé-

sében lapunk idei 85 ik számában közreadott értesítésünkre vonatkozólag, hogy a tisztviselők fizetésük kivételkor a kötelező esküt aláírják.

— A mint a „Herm. Ztg.“ értesül, kormányzó gróf ő nméltósága július 11-kén fog körútjából Kolozsvárra viszszerkezni.

— Benkő Károly a székelyföld szorgalmas statisztikusa, kinek Csik-Gyergyórol kiadott munkája ismeretes, éppen most végezte be Marosszékről és m. vásárhelyi gazdag gyűjteményének kidolgozását, mely közt az utóbbi a város költségén fog kinyomtatni. Most Udvarhely, Három- és Aranyosszéket szándékozik beutazni, a mi részben szó van, hogy a muzeum által is ajánltassék; de a nélkül is ő minden igaz székely szívesen látott vendége lesz, midőn kivált azon szép feladatban jár, hogy e kedves ő magyar-skyta telepet ismeresse.

— Az államtanácsban a concordatum feletti vita eredménye azon határozatra ütött ki 67 szavazattal 39 ellen, hogy a tanulmányi alap általánvéne nem tartozik az egyházi javak közé, s a kormány felhivatik intézkedni a felett, hogy ez úgy alkotmányos uton szabályoztassék.

— Bécsből írják a „Lloyd“-nak, hogy Velencében azon császári palotát, melyből a császárné ő Felsége éppen most távozott, részben igazítják s hosszabb lakhatásra készítik el. Híre jár, hogy a nápolyi exkirály és neje fogják lakni, ha Rómát elhagyják.

— Pesten gazdaszonyképezdét akarnak állítani, s e végett folyamodtak is a városi hatóságokhoz.

— A lengberi rendőrség magyar zenészeket kiutasított Lembergől, mert utleveleik magyarul voltak írva; a zenészek táviratilag folyamodtak Bécsbe, mi a határozat? még nem tudatik.

— Pesten szláv casino alakítását tervezik, s az illető folyamodvány már be is nyújtott a m. királyi helytartótanácsnál.

— A bécsi journalisták egylete, a „Concordia“ kérvénnyel szándékozik járulni a birod. tanács képviselőházhoz, hogy érvényesítésé befolyását a sajtóvétség-ekért legutóbb elítéltek számára nyereendő amnestiára. Különbösen ott is hírlík, hogy a sajtó-törvény kihirdetését az elítelt journalisták megkegyelmeztetése fogja követni.

— A franciaia és német lapok által terjesztett magyar manifestum, melyet Kossuth egy dunai confederatio eszméjének létesítése érdekében bocsátott volna ki, a „M. Sajtó“ biztos kútfőből merített értesítése szerint, apocrip.

— Jókai Mór aláírásával előfizetési felhívás jelent meg Dalmady Győző válogatotott költeményeire, melyek 15 íven július végén jelennek meg. Előfizetés 1 ft. 50 kr. diszkutésben 2 ft 50 kr. Az előfizetése Heckenast G. kiadóhivatalába küldendők. „Midőn e költeményfűzést az olvasó közönség figyelmébe ajánlom — így szól Jókai Mór az előfizetési felhívásban — azon örömteljes tételt érzem, mely támad bennünk, midőn egy kellemes jóslat teljesült jelenthetjük. Ezek előtt én vezetem be az irodalom kúzdterére Dalmadyt, azon reményt fejezve ki, hogy benne egyiket a legbivatottabb tehetségeknek sikerült felismernem. Mennyire igazolták az évek e várakozásunkat, a felől elégtlen fog az olvasó közönség e költeményfűzér által meggyőződni, mely a fiatal költő emelkedett szelleméről, az erő kifejezésében győgyed, s a gyöngédségben erős költői alakításról tesz tanúságot; — e költeményfűzér, bizton hiszem, elseje lesz azoknak, mik költők tollából, a maradandó becsük számát növelni hivatnak.“

— A keleti marhavész ellen biztos szer. Sietek a közönséggel egy olyan tapasztalatot közölni, mely

TÁRCZA. KÖNYVISMERTETÉS.

„Erdélyi történelmi adatok“ IV-dik kötet (új folyam I. kötet.) Kiadja az erdélyi muzeumegyesület. Szerkeszti Szabó Károly. Kolozsvár Stein János muzeumegyleti könyvtárus bizománya 1862.

A fenebbi vállalatban már évek előtt a hazai tudományosság és a történelmi kincsek megőrzése érdekében oly sok áldozatra kész és képes hazafi buzgalom szép eredményt volt szerencsénk felmutatni. Ekkor a „Történelmi adatok“-nak három terjedelmes kötetet jelent meg, s a kik tudják, miben áll az ily terjedelmes munkák anyagi kiállítás; s kik szintén tudják, hogy hazánkban általában a gyűjtemények kelendőse mennyire nem fedezi a kiállítási költségeket; a kik megfontolják, hogy ezen vállalat kiállítása éppen azon időpontra esik, midőn azon köztisztelt államférfiak, ki e vállalatot alapítá, a muzeum megalapítása érdekében folytonosan kellett küzdenie és áldoznia: azok meg is tudják mérni ezen vállalat közvéleményi borderejét, s tisztelni ama hazafias szerénységet, melytől inditatta ezen vállalat tovább folytatásának dicsősége a nemzeti muzeumba ruházottat át, míg a vállalat terhére az anyagi kiállítás pénzbeli fedezését ezen IV-ik kötetre nézve is alapító nagy hazánkfi vállalta magára.

Ezen átszállítás genesisét hiven adja elé az alapító gróf ur előnyilatkozata és a szerkesztői előbeszéd, melyet mint e vállalat történelméhez tartozót itt után közölni nem tartunk érdektelennek.

„Midőn ez előtt hét évvel „Erdély történelmi adatok“ czimű kútfőgyűjteményem kiadását megkezdtem, két cét állott előttem: egyik, hogy a még létező s közre nem tett adatok a lehetőséggel egybegyűjtve nyilvánosságra hozassanak, s a nemzeti érdekelt egész irodalmi körnek legbűbben követni igyekeztem, s lelkiismeretesen törekedtem e kötetet az eddig követett eljárásal minél összeegyezőbben úgy állítani ki, hogy a szerkesztőség változtával az irány és szellem, mely e vállalatnak életet adott, éppen ne változzék s az új folyam azon álláspontot, melyet az előbbi folyam a köz elismerés szerint irodalmunkban oly méltán foglalt el, minél inkább megközelítse.

Az „Erdélyi Történelmi Adatok“ jelen IV-ik kötetének kiadását s ez Erdély történetirodalmába mezején korszakot jelentő forrásgyűjtemény tovább folytatását a muzeumegyesületre ruházván át, ezáltal egyesületünknek újabb tér nyílt irodalmi munkássága körének terjesztésére, s kedvező alkalom ajánlkozott, hogy alapításakor kitűzött egyik fontos feladata, nemzeti irodalmunk fejlesztése, ügyében egy lépéssel előbbre haladjon.

A muzeum-egyesület szíves készséggel vette fel teendői sorába az erdélyi forrásgyűjtemény új folyamának kiadását, mely elhatározásában buzditására szolgált a nemes gróf nagylelkű ajánlata, mely szerint ez eddig általa szerkesztett gyűjtemény ügyétől szellemi és anyagi támogatását továbbra sem szándékozik megvonni, ki is ígérgeté azonnal tettel váltotta be, midőn nem csak az e kötetre általa gyűjtött kézirati anyagot bocsátotta egyesületünk rendelkezése alá, hanem e kötet kiadási költségeinek fedezését is, mire egyesületünk pénzereje csak áldozattal lehetett volna képes, magára vállalta.

A szerkesztéssel a Muzeum egyesület engem mint könyv- és kézirattára órt bízott meg; mely megtisztelő bizalomnak az által hittem legjobban megfelelni, hogy azokat az elveket és nézeteket, melyeket a gyűjtemény megindításakor az alapító nemes gróf kimondott, irányadókká tekintve lehető legbűbben követni igyekeztem, s lelkiismeretesen törekedtem e kötetet az eddig követett eljárásal minél összeegyezőbben úgy állítani ki, hogy a szerkesztőség változtával az irány és szellem, mely e vállalatnak életet adott, éppen ne változzék s az új folyam azon álláspontot, melyet az előbbi folyam a köz elismerés szerint irodalmunkban oly méltán foglalt el, minél inkább megközelítse.

Jól érztem és érzem állásom nehezését a a felelősség súlyát, mely ily előzmények után, rám elvárhatóanul nehezedik; de intézettem s irodalmunk ügyének érdekében kötelességemnek ismertem a rám bízott feladatot elvállalni, ha szinte érezhettem is magamban, hogy annak részint erőm ekelessége, részint hivatalos elfoglaltatásom terbe mellett aligha lehetek képes úgy megfelelni, hogy a tudományos közönség várakozását munkásságom eredménye teljesen kielégíthesse.

A mi e kötet tartalmát illeti, úgy igyekeztem azt összeállítani, hogy a köztölt naplók és krónikák egymást mintegy folytatassák és kiegészítsék. A korszak, melyre e kötet kiterjed, a két Rákóczi György fejedelem kora (1630—1660.) Kivételt e tekintetben az eredeti törvényozikkekben és székely

már két időszakban bizonyult be, mint egészen sikeres mód a keleti marhavész ellen, — és minthogy azt atyám, mint hatvan év óta folyvást szolgáló gazdatiszt, a legnagyobb terjedelmű járványban több ízben, és épen az idén is folyvást sikerrel alkalmazta, élő szavai után másokkal is közlöm. Őzórán egy értelmes ménes-mester közölte vele a gyógymódot, mely következik: a beteg marhát lekell fogni, a nyakereből egy mezelynyi vért kieresztvén, a marha lebenyét a szilgének elején éles késsel aképpen kell fölvenni, hogy az ember egy ujját a nyílásba dughassa, — ekkor az ujját egyiznyire a boralá nyomva, helyet csinál egy kis darab fekete hunyorgókének, mely felett aztán a nyílás tüvel bevarandó. Reggelre a seb körül közönséges kenyérmagyságu kelevény támad, odahúzódván minden kórvány, melytől úgy szabadul meg az állat, hogy a bevarrás fölragasztván, a rosz vér gonnyedé kifoly. A marha azonnal étvágyat kap, eszik, kérődzik, és négy nap alatt egészen ép. A sebet szükséges szénapolyvának forrázott, aztán langyosabb hűlő nedvvel négy napig főcskendezni. Eynyen az egész. Az óvatosságnál fogva az egészséges marhát épen így kell kezelni, s ekkép a kórt megelőzvé, bizonyos, hogy a gazdának egy marhája sem vesz el.

— Mint a „M. S.“ írja, a „Szózat“-nak néptömegek, nemkülönben a tanodai növendékek általi éneklése felsőbb helyen megtiltatott és az illetőknek megbüntetésre az alispányi hivataloknak és polgármestereknek kötelességükké tétetett.

— Hodzsa, a lipót-szentmikiósi ismeretes evangélikus lelkész, ki hírszerint, mint a „P. H.“ bécsi levelezője írja, loyális és magyarérzelmű híveinek soha békét nem hagyva, őket a panszlavizmus és a protest. pártus mellett folyvást lázította, elfogatott s hadi törvényszék elé állított.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, maj. 27. A „Köln. Ztg.“-nak írják: Ugy látszik, Montebello gróf nem lesz a pápára nézve kedvezőlenebb új politika képviselője, s ha Lavalette marguis diplomatiai tevékenységét a római udvarnál ismét megkezdí, legfeljebb személyi, de nem elvből változtatást történt az ő kedvéért a helyőrségi főparancsnokságra vonatkozólag. Montebello gróf, éppen úgy, mint Goyon tett, közvetlenül a császárral fog érintkezni, dacára annak, hogy a külügyminiszter ezen anomál eljárás ellen már régóta gyakori előterjesztéseket tesz. Montebello grófné pedig a császárnéval fog közvetlen érintkezni. A grófné mindenkor a legbizalmasabb udvari hölgyek egyike volt, s igen clericalis érzelmű. Atyja Villeneuve Bargemont gr. a restauratio korszakának egyik legjelesebb praefectje volt. Azt állítják, hogy jelenleg Páris és Bécs között élénk értekezés foly a római kérdés megoldását illetőleg. A bécsi birokörkészek volna megbizva, az illető előterjesztéseket Rómában megtenni.

A belga „Indep.“ is tud Páris és Bécs között folyó alkudozásokról a római kérdés felett. A nevezett lapnak írják Párisból, hogy Fleury tábornok Napoleon császár karagédé, közelebb Bécsbe fogna menni rendkívüli küldetessel, hogy azon egyezkedéseket, melyek az olasz kérdés végeleges rendezésének Bécs, Páris és Turin között, alapul fognának szolgálni, siettesse.

Páris, maj. 30. Hivatalos körökben azt állítják, hogy az orosz csár legújabb szabadlevél határozatai Lengyelországot illetőleg, Franciaország önzéstelen fardozásainak köszönhető. Mondják, hogy Napoleon császár II. Sándor császárhoz sajátkezűleg irt levelet intézett, melyben fűdvölétét

nyilvánítja Konstantin nagy herceg lengyelországi kormányzó nevezéséért.

A császár legkevésbé sem hagyott fel azon tervével, hogy Ferdinand Miksa főherceget Montezuma trónjára tette. Az e felelti alkudozások Bécsben folyamatban vannak, sőt mint állítják, befejezés pontján állanak. A belga király sem idegen ez eszmétől. Osztrák részről a terv elfogadását következő feltételekhez kötik: a mexikói trónt valamennyi hatalom ismerje el, s a főherceg költségén egy idegen megszálló sereg alakíttassék.

Olaszország. Róma, maj. 24. Antonelli bíbornok a párisi nautushoz, Thouvenel ural közlés végett, egy jegyzéket intézett, melynek első részében azt követeli a bíbornok Franciaországtól, hogy nyitlan jelentse ki, hogy mily jelleme lesz Lavalette követésének a jövőben. A második részben azt mondja: Lavalette visszatérése forradalmi tüntetés készül, és kinyilatkoztatja, hogy a pápai kormány el van határozva azt saját csapatai által nyomni el, és ha a francia hadsereg a helyett, hogy ő szentsége kormányát segítyezné, csak legkisebb mértékben is beavatkoznék, ezt ő szentsége souverain jogai erőszakos megsértésének nyilvánítaná, s a keresztény világ fővárosát elhagyván a sz. collegiummal együtt Velenczébe vonulna.

A „Milít. Ztg.“ című porosz lap, a leghatározottabb reactio közlönye, május 27-iki számában egy volt porosz tisztnek Olaszországból irt levét közli, melyben többek között ez áll: A reactio fészke Rómában van, azonban naponként inkább veszt az elfoglalt, tőrből, és mint a vízbehaló, a szalmaszálhoz is ragaszkodik; még ha győzne is, lehetetlen volna a volt kormányok restaurációja; emellett Olaszországban egyetlen kar sem emel fegyvert. Ha a bourbonista főlkélsékről a clericalis lapok által reájuk ruházott regényes színezet levonjuk, misem marad egy utálatos rablóhadjáratnál, mely a személy és tulajdon ellen egy tisztességes zászló alatt folytatott. Egyébiránt az olasz kormánynak irtháború irit csak helyeselni lehet, mivel az elfajult nápolyiak e-ak terrorizmus által kormányozhatók. Az olasz kormány sok kívánni valót hagy ugyan még, de mégis 500% jobb mint bármelyik is a régiek közül. A nagyobb városokban élénk katonai mozgalom van. A csapatok vasuton mennek és jönnek; ki nem katona, az a nemzetőrség vagy az önkéntesek egyenruháját viseli. Az olasz hadsereg most igen kedvező benyomást gyakorol a nézőkre. Sebbs és erőteljesebb férfiakat, oly ügyesen és izletesen felszerelve, képzeln sem lehet.

Turin, maj. 28. Párisi hírek szerint a clericalis párt minden áron öszhangzást akar létre hozni Franciaország és Ausztria közt a római kérdésben; a pápa világi hatalmát reformok és hivatalok securalisálása által akarják megmeníteni. E terv sikerében azonban bizni nem lehet. A francia helyőrség 5000-re fog leszállíttatni. Antonelli oly erősnek érzi magát, hogy közelebb Belluó hercegnek kijelentette, hogy ha Lavalette visszatérése alkalmával a nemzeti párt egy mozdatlont tesz, fegyvert, s szükség esetén ágyukat is fog alkalmazni.

Egy itteni könnyomat lap tudoi akarja, hogy Ausztriának az olasz kérdésben tanúsított legújabb magatartása a római udvart engedékenységre hangolta. Ez most hajlandó volna alkudozásba bocsátkozni az olasz királlyal, a nélkülön alkalommal, hogy azt elismerne, azon feltételt alatt, hogy a sz. Péter öröksége biztosíttassék.

Como, maj. 28. A „Sch. Corr.“-nek írják: Az izgató párt egyik tagja találkozáva Garibaldival, azt kérdezte tőle, reményli-e, hogy ez év folytán valóitni lehet pártjárak terveit. Garibaldi határozottan nemmel felelt, s azon nehézségekre utalt, melyeket a tekintetben a király urdítja.

Garibaldi Leccoba utazása előtt egy sürgönyt kapott a kormánytól, melyben azon határozott parancs foglaltatott, hogy utját, melynek egyedüli célja, a lövészegyletek szervezése, szüntesse meg. Garibaldi e sürgönyre tüstént, így felelt táviratilag: „En Garibaldi József és olasz polgár vagyok, kinek az ország egyik végétől a másikig utaznia szabad, ha e szabadságtól megakarnak fosztani, hát fogjanak el.“

Németország. Berlin, maj. 31. A választéflirati bizottság vitaközlésének eredménye a kurhesseni ügy felett a lön, hogy ennek megemlítése a választéfliratban 13 szavattal 9 ellen elvetetett. Erre Sybel követ visszavette választéflirati javaslatát s a haladópart ellenjavaslatának engedte a tért. Ebből a három első szakasz elfogadtatott. A bizottság egyik korábbi ülésében Roon hadügyminiszter az országgyűlés feloszlásától azon feltétlő nyilatkozatot tette, hogy az félreértéseken alapszik, melyeknek felfejtését, a miniszter sajnálatára, illemszabályok tiltják.

Kormánykörökben állítják, hogy a kormány a kurhesseni kérdésnek mi hamarabb megoldását, Poroszország érdekében mellőzhetlenné tartja, és hiszik, hogy e vélemény, illető helyen nyomatképpen érvényesítendő is. Hogy a katonai előkészületek még nem szüntettek meg, azt mindenki tudja. Bernstorff grófnak, a kereskedelmi szerződést illető ausztriai emlékiratra adott válaszában azon erély és határozottság tűnik fel, melyel Ausztriának azon igényét, hogy a vámeget, az 1853. szerződés alapján, szerződés kötésére önállósággal bír, visszautasítja.

Oroszország. A „Schles. Ztg.“ jun. 2-i számában írja, hogy Konstantin nagyhercegnek Lengyelország kormányzója nevezetése legközelebb várható. Segéde Wielopolski a polgári közigazgatást vezeti s az államtanácsban elnököl. Walujeff titkos tanácsos lesz s királyi biztossá nevezetetik. E hírek Varsóban kedvező benyomást tettek.

Egy berlini, jun. 3 ról kelt távsürgöny jelenti, hogy sz. pétervári levelek szerint ott az utóbbi birodalmi tanácsülésben a törvénykezési szervezetre vonatkozó újabb alaponak egyhangulag megszavaztattak. Jövőben büntetések csak illetékes bíróság által ítélhetetnek; a törvénykezési eljárás nyilvánosság s esküdtészek behozatala határozott el.

Törökország. Skutari, jun. 1. Omer a bécsi török követhöz következő tartalmú távsürgönyt intézett: Mint-hogy a vassoviczek hódolást ajánlottak, Hussein basa 6 keresztényt küldött hozzájuk, hogy föltételeket szabjon nekik. Másnap, maj. 29-én 3000 montenegróli Baratzából, Rovczát és Pratonvicsot és Beranet megtámadták, melyet 2000 rendetlen katona védett. A montenegróiak kényszerítve voltak védő állapotban tartani magukat, visszavonulásukban a hegyekbe tüzetek a mieinktől. Halottunk 27 volt, sebesült 40; az ellen 57 halottat hagyott a csatatéren. Azon 6 keresztény, kik a táborba visszatértek, állítják, hogy a montenegróiaknak 100 halottjuk és sebesültjük van.

Mosztár, jun. 1. Dervis basa egyesült Bilekben az oda érkezett friss csapatokkal s tegnap kísérletet tőn Niksies fölmentésére, mely még mindig tartja magát. Osztrog zárda mellett állítólag komoly harc volt. A részletek hiányoznak.

A „Sch. Corr.“ úgy értesít, hogy Monstier marquis a konstantinápolyi francia követ azon utasítást kapta Párisból, hogy bírja rá a portát, a Montenegroval folytatott háboru bevégzése végett, a francia közbenjárás elfogadására.

adatokon kívül, melyeket Báthori Zsigmond és Boeska István korából közlöttem csak Segesvári Bálint krónikája közp, melynek nagyobb része a Rákócziak korszakát megelőző évtizedekről szól. Ez eddig ismeretlen érdekes kútfő, mint a hozzá mellékelt czimlap is mutatja, egyesületünk munkás tagja Jakab Elek közléséből is jegyzeteivel adtam.

Megvagyok győződve, hogy egyesületünk e kiadását a hazafi közönség szíves részvétellel fogadja, s ez által valamint szellemi ösztönt, egy segélyforrást is kész lesz szolgáltatni e vállalat minél gyorsabban leendő folytatására.

SZABÓ KÁROLY.

Ha a közönség elismerte a három első kötetből, hogy e vállalat szerkesztése jó kezek közt volt, bizonyos e IV. kötet szintén meggyőzi arról, hogy a szerkesztés jó kezek közp ment át. Szabó Károly neve erre nézve magára is elég kezeség, ha az okszerint összeállított munka még nem is igazolná tetleg ezen előfeltételt. De miután a munka a világ előtt áll, minden igazságos feltevés igazolva van általa.

Ezen kötetet Haller Gábor naplója nyitja meg (1630-tól 1644-ig). A szerkesztői előismertetésben a naplóíró s a vele egykoru főbb események rövid és szabatos rajza van előadva. Haller Gábor, Haller István küküllőmegyei főispán és Kendi Judith fia született 1614. szept. 26-án, 15 éves korában mint apród lépett Brandenburgi Katalin udvarába; egy év múlva a reformatus hitre tért át, a miért atyja haragját vonta magára; később atyját, mint a fejedelemtől követ kísérte Németországba, s egy évig Frankfurtban, csak nem négy évig a leydai egyetemen tanult. Mint 20 éves ifju tapasztalatokkal gazdagon tért vissza honába 1635-ben, I. Rákóczi György udvarában mint bejáró szolgál, s a fejedelemtől kegyesen; 1636-ban követi a fejedelmet táborával Várad, Jenő és Lippa tájain. Birtokait átvevén, egy évre visszavonult; de ekkor újra az udvar szolgálatába állott, melytől 1639-ben vett végképp búcsút. Udvari szolgálata alatt, mint a matematikai tudományokban jártas, Fogaras, Patak, Gyula, Székelyhid- és Görgény erdein tetemes javításokat tett. Ez idő után kibékültvén atyjával, mint országgyűlési regalista, jeles szónok s Rákóczi György hit harszósa a felső magyarországi táborozásokban tűnt ki.

Eddig terjed a napló, s minthogy annak írója még ezután vitű kiűzőbb szerepét, későbbi életét a szerkesztő történelmi adataink nyomán állítja elő. Ezen ismertetés szerint Haller Zarándmegye főispánjává s a jendő végvár kapitányjává nevezetetik ki II. Rákóczi György által. Barcsai

Ákos alatt (1659-ben) országgyűlésileg Nagy-Várad kapitányjává küldetetik ki; Rákóczi elfoglalja a várat, később Barcsai az Erdélyre rótt hadisáreg elengedése végett Haller Gábort küldvén Ali pasához, ez követelte a várad erőd átadását; Haller hasztalan menté magát, hogy az Rákóczi kezén levén nem áll hatalmukban, Ali pasa fogságba vettető őt, 63 font vasat vetetve lábára. Miután a sereget megadták a töröknek, Haller is megszabadult. Ezalatt Kemény János kezd Barcsai ellen küzdeni a fejedelemségért, Hallert ezután mellőtte látjuk. A török által Apafi erőszakoltatván a fejedelemségre, Haller is meghódolt végre neki, több társaival együtt, kik Kemény Jánost haláláig védelmezték.

1662-ben az országgyűlés által kiküldetett Temesvárra Ali pasához, hogy a felemelt török adó régi állásra leszállítást eszközölje. Ezen követésében előbb a törökök által jő fogadtatván, Apafi féltékenységet gerjeszté fel, ez állását mindig féltő fejedelemtől a török vezérnél kieszközöl, hogy féltelmes ellenfelet eltegyék láb alól. Alsó-Németben a törökök álmalból felvervén, a vezér elébe hurezólták s azon ürügy alatt, hogy hír nélkül távozott el a törököktől, 1663. nov. 15-én a török vezér kivégezteté őt. Ez röviden Haller Gábor tragikus kimeneteli életrajza.

Haller Gábor naplója szép terjedelmű s 110 nagy lapra terjed ki.

Ezt követi „Bánfi György naplója“ 1644-ről, melyet szintén a szakavatott szerkesztő előismertetése elő meg.

Bánfi György, Bánfi Mihály kolozs megyei főispánnak Kapi Juditól született fia, s így a tragikus sorsu Bánfi Dénes testvére. Dobokamégye főispánságát viselte, s Mikola Kövári s Nagy Iván- valamint Kemény József genealogiai táblája szerint magtalanul halt volna el; azonban ezen naplójából úgy látszik, hogy nős volt s a mint Szabó combinálja, Gyerőfi leány lehetett neje.

Benkőnek e naplóból írott előszavából úgy látszik, hogy Bánfi Györgynek több irata is volt, a miket a Bánfi nemzetség levelei közöl jó volna előkeríteni.

A mostan közreadott napló becsé azon adatok kétségtelen pontosságában áll, melyeket I. Rákóczi György 1644-ki hadjáratának folyamáról a szemtanu naplóíró egykoru jegyzetei nyújtanak. E napló kezdődik a 119-dik s végződik a 132-dik lapon.

Következik Kálnoki István naplója 1645-ről. E naplót szintén Benkő József fedezte fel, s előbeszédjében íróját s családját, valamint a napló jegyzetek felfedezésének történetét ismertet. E naplójegyzetek 1645. május 8-tól

sept. 8-ig terjednek azon időközre, midőn I. Rákóczi György felső-magyarországi hadjáratára kiindult s onnan visszatért A fenebbi jegyzetek a 141-dik lapról, a 156-ig terjednek.

Következik Segesvári Bálint krónikája 1606—1654. ismertetve s jegyzetekkel világosítva közli Jakab Elek. Érdekes és meglehetősen terjedelmű krónika (165. lap-tól 181-ig), mely az unit. fűtanoda könyvtárába Kozma Gergely könyveivel küldetett be, s nem önálló mű, hanem egy 50—60 negyedrét ivből álló történelmi mű alkatrésze, melyet közlő bővebben vizsgálván, azon meggyőződést nyerte, hogy azt tordai unitarius rector Kénosi Tózsér János a 18. század első felében, a 16-ik századbéli irodalmi ritkaságokban egykor gazdag kolozsvári vagy tordai unit. tanodák gyűjteményéből, vagy a Segesvári család levéltárából másolta s másoltatta le. E gyűjteményben XIX darab részeit hazai köz, részeit unitarius egyház-történelmi adat foglaltatik, s az itt ismertetett számszerint XIV-eknek címét Kénosi saját kezével így írta be: „Ex MS. Valentini Segesvári, civis claudiopolitani sunt haec scripta.“

A kronikairó kolozsvári szász eredetű polgár és unitarius volt; s előadásának legfőbb érdeke az, hogy az egész általa tárgyalt korszakról, mint egykoru és szemtanu ír. Következik Enyedi István II. Rákóczi György veszedelméről 1656—1660.

Enyedi István Nagybanja város jegyzője volt s 1698-ban még életben vala. E munka nem napló, hanem Erdély fenirt korszakbani történelmi leírása, mely úgy látszik, hogy az események után évek múlva szerkesztetett. Szabó Károly e munka szerkesztése idejét 1662. utánra teszi, minthogy Enyedi sok helyütt követi Szalárdi „siralmas kronika“-ját; de érdekelt adja az, hogy Enyedi több történelmi okmányt vett fel, mit Szalárdinál nem találhatni; azon felül a Nagybanja körül történt események leírásában részlete-sebb. E történelmi irat a 223-ig lapról a 316-ig terjed ki.

Ezen IV-dik kötet többi részét a 319. lapról a 371. lapig különböző okmányok foglalják el, melyek három csoportra osztvák u. m. a) törvényezikkek, b) széklely adatok, c) eredeti okiratok. A könyvhez van mellékelve a Haller Gábor naplójában találtató titkos írásmód kulcsa.

Es ezzel ezen igen hasznos s hazánk sok rejtett történelmi kincsét felszínre hozandó vállalat IV-dik kötete be van fejezve. Vajha muzeumnak oly anyagi és szellemi gyarapodásnak örvendjen, hogy ezen szép kezdeményt jó sikerrel s teljes erővel folytathassa.

Ujabbak. Bécs, jun. 4. Az urakháza, mai ülésében elfogadta az 1862-ki hiány fedezése iránti pénzügyi törvényt. Az alsóház az adó fedezése iránti határozást a pénzügyi tanácskozások bevégezése utánra halasztotta.

— Páris, jun. 4. A mai „Moniteur“ jelenti: Lorencez tábornok a mexicóiakat erős hadi állásaikból a hegyek között, április 28-án kiverte. Az ellenségnek 6000 embere és 18 ágyúja volt. Husz foglyot és két vetágyut hagyott kezeink között. Jurien tengernagy, a ki utazik vissza Franciaországba, majus 10-ről azt írja, hogy a spanyolok időelőtti kiszállása által előidé-

zett mozgalom lecsendesített. Juarez hadserege rendetlenségben van és tehetetlen. A francia hajóhad és csapatok egészségi állapota kielégítő.

— Turin, jun. 3. A követek házában Crispi azt állítja, hogy a kormány tudott a tengeren tulra tervezett hadjáratról s fegyvert és pénzt ígért. Ratazzi tagadja, hogy a kormánynak arról tudomása lett volna.

— Brüssel, jun. 4. A tegnapi „Indep.“-nak egy párisi tudósítása szerint, a császár elvan határozva, hogy terveit folytassa Mexicóban. A főherceg jelöltségéről keveset lehet tartani; valószínűleg francia protectoratust szándékoznak felállítani.

Gabonaár Kolozsvártt Junius 5-én 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 4 ft 20 kr. Elegybúza 3 ft 60 kr. Rozs 3 ft 30 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 ft 50 kr. Török-búza 3 ft 10 kr. Pityóka — frt — kr. Marhahús 17 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Junius 5-én: Nemzeti kölcsön 84.35. 5 % Metalliques 71.25. Bank-részvény 84.3. Hitel-részvény 218.40. Váltó Londonra 129.—. Ezüst 127.35. Arany 6.17.

Junius 3-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országai 73.25. Erdélyi 71.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

(345)

STEIN JÁNOS KÖLCSÖN-KÖNYVTÁRA

Kolozsvártt, középütcza 456. sz.

Bátorkodom a t. cz. közönséget több ezer darabból álló **kölcsön-könyvtáramra** figyelmeztetni. Könyvtáram főképpen a magyar és francia irodalom új termékeivel gazdagított; a német irodalom újabb s jobb termékeire is kellő figyelem van fordítva.

Videkieknek, kiknek ritkán van alkalmuk a könyvek kicserélésére, olvasó föltételek mellett nagyobb számú könyveket is küldök.

Együttal ajánlom vásárlásoknál **könyvkereskedésemet**. — Raktáramban a bel- és külföld újabb termékei folyvást kaphatók.

IMAKÖNYVEK

katholikusok és protestánsok számára, úgy egyszerű mint a legesimább bársony kötésben nagy választékban találhatók.

Irodalmi ujdonságok, melyek hírlapokban vagy jegyzékekben mások által hirdettetnek, nálam szintén kaphatók.

Továbbá ajánlom

képgyűjteményemet,

melynek beszerzésénél legfőbb tekintettel voltam hazánk történetéből kisebb s nagyobb formákban megjelent műlapjaira, jelesebb magyarjaink kisebb s nagyobb arcképeire. Ezen kívül raktáram jól el van látva **szenképekkel**, 50 krtól 3—4 frtig, **táj- és vadászkepekkel**, feketén úgy mint színezve.

(453) 7/6

WOLFF J.

MAGYAR KIRÁLY című gyógyszer-tárában Kolozsvártt legutányosbb gyári áron, és eredeti friss minőségben találhatók:

Mindenféle hasonszervi, (Homoeopathisch) szerek, egyenként, és felszerelt szerekben is. Különbféle ruggyantából, (Kautschuk) sebészeti eszközök. Ujabb találmányu bel- és külföldi divat-gyógyszerek.

Külföldön:

ÁLTALÁNOS ÉTEK-POR, dr. Gölis-től Bécsben.

Valódi SEIDLITZI POR. Valód friss **csukamáj-olaj**, (Dorsch Leberthran-Öhl.) Palackokban, és font számra.

Bilini szeletkek, emésztő szer. **Giliszta Chokoládé** és **pogácsák**. **STEIER FÜNEDEV**, mellbetegeknek. Valódi **augsburgi élet-essencia**. dr. Kiesow-tól. **Ideg- és izom-essencia** G. J. Engelhofertől.

Növény fog-essencia Thausig bécsi fogorvostól.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S-Szentgyörgyön kapható:

Erdélyi történelmi adatok

IV-dik KÖTET
(Uj folyam: I-ső kötet)

Kiadja az Erdélyi Muzeumegylet. Szerkeszti SZABÓ KÁROLY.

Tartalom: I. Haller Gábor naplója. 1630—1644. II. Bánffy György naplója. 1644. III. Kálnoki István naplója. 1645. IV. Segesvári Bálint kronikája 1606—1654. V. Enyedi István II. Rákóczi György veszedelméről 1657—1660. VI. Eredeti törvények 1582—1584. 1587. VII. Székely adatok, 1606. VIII. Eredeti okiratok, 1637—1642. IX. Mel-leklet: Haller Gábor titkos írásmódjának kulcsa és saját aláírásának hasonmása.

Ára 2 forint o. é.

II-ik Rákóczi Ferencz.

Írta József Miklós. II-ik új olcsó kiadás. 8 kötet. 4 forint o. ért.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Zord idő.

Történeti regény, írta **Kemény Zsigmond**. 3 kötet. 4 frt.

MONTI CRISTO

Regény **Dumas Sándor**-tól. Francziából fordította **Sio**. IV.—V. füzet. 60 kr.

NÖVENDÉK IFJUSÁG IMAKÖNYVE.

Hitben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta **Medgyes Lajos**.

Ára: nyomtató velin papíron, bőrbé kötve, tokkal, 1 frt.

Díszkiadás, író-velin, bőrbé kötve arany metszéssel, tokkal 1 frt 50 kr.

UTI RAJZOK.

Írta ZOMBORI GEDŐ.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország,

Holland, Belgaföld, Angolország.

II-ik kötet: Franciaország, Schweiz, Savoya és schweizti határhegyek,

Olaszország, Krajna, Karantán és Steierország.

A két kötet ára 2 frt.

Györke állatországa.

II-ik bővített kiadás, számos képekkel 8-ad rét, 120 lap, kötve ára 60 kr.

Kukliné Prédikációi.

Néhai **KUKLI JÓNÁS** hátrahagyott irataiból összeszedte **KUKLI JÉRÉMÁS**. Ára 1 frt. 20 kr. o. é.

TARTALOM: Bézvezetés. 1. Prédikáció. Kukli uram egy jó barátjának ötven forintot kölcsönözött. 2. Préd. Kukli uram egy jó barátjával egy kávéházban mulatott s „annyi pipafüstöt hozott haza, a mennyitől egy tisztességes asszony éppen megfuthat”. 3. Préd. Kukli uram néhány jó barátjával a „három rózsánál” talált vacsorálni. 4. Préd. Kukli uramat az ágyból költik fel, hogy Kapornait az örhelyről kiváltsa. 5. Préd. Kukli uram éjfélutánig az ebédőben mulatott egy jó barátjával. 6. Préd. Kukli uram az esernyőt odadta egy ismerősnek. 7. Préd. Kukli uram az ellen talált szót emelni, hogy ebédre ne főzzenek puliszkát, hanem vagy sült legyen vagy valami tészta. 8. Préd. Kukli uram béállott a „kaszinobá”. Kukliné asszony néltatlankodik is kandi is. 9. Préd. Kukli uram a „zöld siphához” sivekerezett Kapornyaival. 10. Préd. Kukli uram ingombjairól. 11. Préd. Kukliné asszony azt tanácsolja: „jó volna a lelkem anyámat rábírn, hogy lakjék velünk”. 12. Préd. Kukli uram kissé kőcsőskén találván haza jőni, csak kirukkol vele, hogy ezután külön kapukolesot csináltat magának. 13. Préd. Kukliné asszony édes anyjánál volt látogatóba; Kukli uram pedig ezen örvendetes alkalommal estélyt adott. 14. Préd. Kukliné asszony úgy véli: ideje volna már a gyermeknek számára nyári ruhát készíttetni. 15. Préd. Kukli uram megint későre jött haza; Kukliné asszony előbb méltatlankodik, dühöng; majd olvadoz. 16. Préd. Keresztelni kéne s Kukliné asszony keresztapákat válogat. 17. Préd. Kukli uram az ellen merésztelt volt szót emelni, hogy a szobaföldét nem kéne oly gyakran súroltatni. 18. Préd. Kukli uram sétálni ment a feleségével s egy nőszeremlye még pedig Kukliné asszonynál fiatalabb (és szebb) nőszeremlye közsön neki. 19. Préd. Kukliné asszony úgy véli, hogy „szép volna, ha egybeke esők névnapját fenntartanák”. 20. Préd. Kukliné asszony egy új kereskedelmi czikket fedezett fel. 21. Préd. Kukli uram a menyegzőz em-lékére adott ebédre nem úgy viselte magát, mint „egy férjhez illik”. 22. Préd. Kukliné asszony „akkor találta vol kihuzni a lábat a házából és elmenni vásárolni”, a mikor Kukli uram ebédre jött haza, s mivel a házi-asszonyra sokasokát kellett várakozni, férje ura ezen „eljárás” ellen szót talált volt emelni. 23. Préd. Kukliné asszony csak azt akarja tudni, hogy a nyáron mennek-e fürdőre? 24. Préd. Kukli uram magát az úton nem úgy viselte, mint egy tisztességes férjhez illik. 25. Préd. Kukli uram „gorombáskodásairól”. 26. Préd. Kukliné asszony színbírálatai. 27. Préd. A svábhgyi fátumok. 28. Préd. Kukliné asszony megunta Budán s rendkívül ohajtana „egy kicsit Béche is felrándulni”. 29. Préd. Kukliné asszony haza indul. A Kukli uram „sziv-ele-ése”, miszerint nem akart felesége számára Drezdából „holmi apróságokat becsapmészni”. 30. Préd. Kukliné asszony haza érkezett, de a ház (természetesen „fenekestől fel van fordulva”. Kukli uram önvédelem gyanánt egy könyvet ragad s olvasni kezd. 31. Préd. Kukliné asszony különböző tervekkel áll elő; alant kezd, majd feljebb emelkedik, majd megint aluszik, míg végre a „paradicsomba” jut. 32. Préd. Kukliné asszony ünja magát a paradicsomban. Eszeveszi, hogy pőczegér jár a konyhába. Nagyon is illendőnek találja, hogy Kukli uram „ékipázt” állítson. 33. Préd. Kukliné asszony értekez a szolgálókról általában, különösen pedig arról, hogy milyen gyalázatosan viselte magát Kukli uram ezeltűt tíz évvel. 34. Préd. Kukliné asszony keservesen panaszkodik, hogy Kukli uram visszáztat neje bizalmával. 35. Préd. Kukliné asszony megtudta, hogy Kukli uram a Tisza szabályozási tervsalatba beállott. 36. Préd. Kukliné asszony gyanítván, hogy Kukli uram végre-nedletet készített, „csak mint felesége” ohajtana tudni, hogy őt illetőleg miképp rendelkezett. 37. Préd. Kukliné asszony „úgy hallotta, hogy Kukli uram biliárdozásra adta magát”. Utolsó Prédikáció. Kukliné asszony meghalt; a vékony cipők tragédiája. Utóírat.

Veress F. látogatásijegy alaku fényképei

Darabja 50 kr.

Bodola Sámuel ev. ref. püspök, **Bognár Vilma** sz. m., **Brassai Sámuel**, **Berde Áron** tanár, **Balázs Sándor**, **Deák Farkas**, **Dózsa Dániel** szerkesztő, **Fekete János** román esperes, **Fínály Henrik** Lajos, **Follinus János**, és neje. **Fekete Mihály** szerkesztő, **Gyulai Pál** tanár, **Haynald Lajos** rom. kath. püsp. **Halmágyi Sándor**, **Haray Victor**, **Hory Farkas**, **Huber Ida** és **Károly**, **Helmreich Jakab**, **Jakab Elek**, **Komáromy Lajos** sz. m., **Kriza János** unit. püspök, **Gr. Mikó Imre** ö. exc., **Nagy Ferencz**, **Nagy János**, **Báró Orbán Balázs**, **Ocsvai Ferencz** jogtanár, **Ormai Ferencz**, **Paulay Ede**, **Pauly Richard**, **Réthy Lajos**, **Ruzitska György**, **Salamon József** tanár, **Stéger Ferencz**, **Szász Gerő**, **Szász Domokos**, **Szerdahelyi Kálmán**, **Szigligeti Anna**, **Szigligeti Jolán**, **Szöllősy Róza**, **Szentgyörgyi Imre**, **Türr István**.